

Tillæg til Vore Kirkegårde bind 21 nr. 11

Foreningen for kirkegårdskultur

Nye medlemmer

Udenlandske:

Kyrkogårdsfrst. Einar Jansson, Kofors, Sverige.
Superintendent A. H. Pamp. 302 Elm Street,
Everett, Mass., USA.

Föreningen Sveriges kyrkogårdsföreståndares kongress i Västerås 3—6 augusti 1964

Årets kongresstad visade ett regntungt ansikte, då medlemmarna på måndageftermiddagen samlades, men under samtliga delar av kongressen som var förlagda utomhus, sken solen från en klar himmel, och kongressdeltagarna trivdes utmärkt, i den starkt expanderande staden med gamla anor från sagotiden.

Själva kongressen inleddes i domkyrkan, där domprost *O. Rundblom* höll morgonandakt och därefter hälsade deltagarna välkomna till Västerås samt berättade om kyrkans historiska skeden.

Efter att ordföranden, kyrkogårdsföreståndare *Carl Fredby*, öppnat kongressförhandlingarna gav platsvärden *Gösta Hagberg* en orientering över Västerås kyrkogårdsförhållanden.

Biskop *John Cullberg* höll ett mycket uppskattat föredrag över „En visitors syn på kyrkogårdarna.“

Under eftermiddagen bjöd Västerås stad på en rundtur till historiska minnesmärken inom stadens hank och stör under erfarna ciceros ledning. Dagen avslutades med att Västerås kyrkogårdsnämnd gav middag på restaurangen Elba på en ö i Mälaren.

Onsdagen den 5 ägnades helt åt en båtfärd på Mälaren med besök på Björköen där stora arbeten utförts för att återställa naturen i det skick den hade, då den blomstrande handelsstaden Birka fanns på ön, och där *Ansgar* började att predika den kristna läran för de hedniska svearna på 800-talet. Besöket blev en minnesvärd upplevelse, vid vilken man kände historiens vingslag som aldrig för. Under återfärden på sena kvällen anordnade föreningen sin festmiddag på Sundbyholms slott. Under middagen växlades flera tal. Bl. a. blev avgående ordföranden, *Carl Fredby*, avtackad av efterträdaren på ordförandeposten, *Ragnar Ekstedt*, och blomsterhyllad. Då färdbåten efter en utomordentligt intressant och angenäm ex-

kurtionsdag ankrade i Västerås hade klockan hunnit ett par timmar över midnatt.

På torsdagen ägnades över fyra timmar åt kongressens huvudämne, „Den nya lagen om gravrätt“. Ämnet behandlades vid en estraddebatt med lagförslagets upphovsman, justitierådet *Hugo Digman*, såsom inledare. Man kan utan omsvep säga att justitierådet besitter förmågan att framställa torra lagparagrafer på ett sådant sätt, att de bliver intressanta och spännande, ämnet har också just nu en synnerlig aktualitet för svenskt kyrkogårdsfolk.

Den sista eftermiddagen av kongressen anslags helt till besök på Västerås vackra och välsköta kyrkogårdar med *Gösta Hagberg* som kunnig och outtröttlig ciceron. På kyrkogården vid Hovdestadlund var anordnad en mycket omfattande maskinutställning till vilken även allmänheten fick tillträde.

I kongressen deltog från den danska broderföreningen den danske formanden, kirkegårdsinspektör *Holger Nielsen* samt kirkegårdsinspektör *Aage Fich* och från Norge hagearkitekt *Kåre Hagerup* och gravlundsförständer *Leif Nordvik*.

Vid föreningens styrelseval nyvaldes såsom ordförande efter *Carl Fredby*, som avsagt sig omval, *Ragnar Ekstedt*, Växjö. Till vice orf. valdes *Gösta Hagberg*, Västerås. På övriga platser blev det omval nämnl. sekr. *Gösta Gustafsson*, Eskilstuna, kassör *Åke Andersson*, Spånga och *Ivar Andersson*, Jönköping. Klubbmästare blev *Tore Lindström* från Huskvarna.

Kongressen avslutade under den allmänna uppfattningen att Västerås var en synnerligen angenäm kongresstad till vilken man i liknande ärenden gärna återvänder.

R. Ekstedt.

Kursus

Svenska Eldbegängelseföreningen afholder i februar-marts 1965 kursus i „utbildning av krematoriepersonal“. Det kommer til at omfatte 15 foredrag samt 3 studiebesøg og afholdes i TCO-skolan-T.B.V. studiehem Bergendal, Solentuna (ca. 2 mil nord for Stockholm). Der opfordres til at sende danske deltagere til dette kursus.

Diskussion

Gravvårdsfirmornas Riksorganisation og Föreningen Sveriges Kyrkogårdsföreståndare

har den 30. september afholdt diskussion om hvilke muligheder der er for at højne gravmælekulturen.

Foreningen af kirkegårdsinspektører, gravere og gartnere ved kirkegårde i Danmark

Årsmøde 31. aug.—3. septbr. 1964

Årsmødet, der blev begunstiget af det smukkeste tænkelige vejr, var velbesøgt.

Formanden kirkegårdsinspektør *Holger Nielsen*, Lyngby, bød velkommen til generalforsamlingen. En særlig velkomst gjaldt ordførende *Ragnar Ekstedt*, Växjö, Sverige, som repræsentant for svenske kyrkogårdsföreståndare. Frk. *Karen Reistad*, Norge, havde sendt hilsen og beklaget ikke at kunne være med.

Kirkegårdsinspektør *Hans Rønø* var generalforsamlingens dirigent.

Efter formandens beretning drøftedes livligt, foruden ting af intern betydning, også foreningens kursus på Vilvorde Havebrugsskole, der i år på grund af manglende tilslutning ikke kunne afholdes.

Interessen for kursus er imidlertid fortsat stor, og nødvendigheden af, at der uddannes egnede folk til lederstillinger, er fortsat til stede.

Spørgsmålet om brugen af kunstige blomster var også genstand for en diskussion, der understregede det alvorlige i den omsiggribende brug heraf, men man måtte være varsom med forbud, der i givet fald ville kunne virke som reklame.

Nogle steder har der været forhandlet med stiftsøvrigheden om approbation på forbud imod kunstige blomster visse steder på kirkegårdene.

Ved valg til bestyrelsen blev formanden inspektør *Holger Nielsen*, inspektør *Jens Haumann*, Haderslev, og sekretæren *C. Strunck*, Odense, genvalgt.

Aage Fich berettede om arbejdet i fællesrådet, og anbefalede foreningens medlemmer at overvære de anlægsgartneriske fags dags foredrag, der altid er af meget høj kvalitet.

Som foreningens repræsentant til fællesrådet nyvalgte *H. D. Ørsted*, Holbæk, i stedet for *Aage Fich*, der ønskede at blive fritaget for dette hverv.

Kirkegårdsgartner *A. Hellum*, Frederikshavn, blev på årsmødet udnævnt til æresmedlem af foreningen.

Mødets foredragsrække indledtes af højskoleadjunkt *Finn Larsen*, der talte om bekæmpelse af ukrudt og skadedyr på vore kirkegårde.

Efter foredraget stilledes spørgsmål, der beredvilligt blev besvaret af foredragsholderen.

Hans Rønø fortsatte med et foredrag over et opgivet emne: „Er kirkegårdsservitutter et kulturfremskridt“.

Servitutter bør ikke blive en spændetroje, men blot trække rammerne op, der fastsætter skellet mellem den enkeltes frihed og almenvellet, d.v.s. kirkegårdens helhedspræg.

Således begyndte *Rønø* sit foredrag, for derefter gennem mere almene betragtninger over kirkegården som kulturområde, at nærme sig det specielle spørgsmål, der var stillet i foredragets titel.

Kirkegården er som kirken en kulturarv, der må være stærke forpligtigelser overfor, og gammel tradition bør holdes i hævd, ikke trædes under fode til fordel for det gængse.

Efter at have talt om servitutter, og dette ords egentlige betydning, sluttede *Rønø* med at sige, at servitutter var nødvendige, men de måtte være få og enkle.

I tilslutning hertil viste insp. *Falmer-Nielsen* en serie lysbilleder.

Museumsinspektør *Ole Højrup*, Lyngby, holdt et foredrag med filmsforevisning, hvis titel var: „Den sidste begravelse på Lyø efter det gamle ritual“.

I ord og billeder hørte og så man de gamle traditioner, som nu ikke mere eksisterer.

Der var arrangeret en ekskursion til Augustenborg og Sønderborg kirkegårde.

Sønderborg nye kirkegård er anlagt i to etaper i 1942 og 1953. Planerne hertil er udarbejdet af havearkitekt *Johannes Tholle*.

På Augustenborg kirkegård, med gravsten med både danske og tyske indskrifter, et minde om den tid, da Sønderjylland var tysk, sås en mindre udvidelse, hvis tilblivelse skyldes kirkegårdsgartner *R. Th. Christensen*, Aabenraa.

Besøget på Dybbøl skanserne og krigergravene var en oplevelse for deltagerne. Redaktør *Refslund*, som viste rundt, fortalte mange træk fra krigen 1864.

Et helt nyt indslag i årsmødet var en rundbordssamtale over et i forvejen bestemt emne. I år: „Maskinerne og deres anvendelsesmuligheder på kirkegårdene“.

Efter alt at dømme er det en uforlignelig måde, at få forskellige emner, der er af betydning, belyst og gennemdrøftet på.

Årsmødets sidste dag var forbeholdt et besøg i Sønderborgs parkområder. Stadsgartner *Mortensen* var leder af denne tur.

Tiden var nu inde til afslutning, og i anledning af formandens fravær takkede *Jens Hau-*

mann deltagerne for et godt møde og udtalte ønsket om et gensyn på Hindsgavl 1965.

C. Strunck.

Fra danske dagblade

- ⁹/₆ Svendborg Avis: Reguleringen og udvidelsen af Ryslinge kgd. vil koste ca. 70.000 kr. (kgd.sgartner *Hans Larsen*, Ringe).
- ⁹/₆ Helsingør Dagblad: Kirkeministeriet har givet tilladelse til en urnehave, i et gammelt klit-areal, syd for Hornbæk kgd. (arkitekt *Ole Nørsgaard*, Gentofte).
- ⁹/₆ Viborg Stifts Folkeblad: Dollerup menighedsråd har nu godkendt den reviderede plan til kgd.sanlæg i Hald Ege.
- ¹⁰/₆ Fyns Tidende: Dispositionsplanen for Skaarup kommune vil sikre udvidelse af kgd.en.
- ¹⁰/₆ Holbæk Amts Venstreblad: Dansk Ligbrændingsforening har skænket en skulptur udført af billedhuggeren *Johs. Hansen* til Holbæk Østre kgd.
- ¹⁵/₆ Roskilde Tidende: Projektet til kapelkrematorium i Ballerup er udarbejdet af arkitekterne *Georg Nielsen* og *Willy Hasselager*, Ballerup.
- ¹⁶/₆ Frederiksborg Amts Avis: Planerne til udvidelse af Slangerup kgd. der omfatter små 20.000 kvm. er fremsendt til kirkeministeriet (inspektør *Sven Hansen*, Gentofte).
- ¹⁷/₆ Sønderjyden, Haderslev: Udvidelsen af Tinglev kgd. vil blive påbegyndt i efteråret.
- ¹⁸/₆ Skanderborg Amts Avis: Skanderborg menighedsråd har godkendt et projekt af graver *A. F. Mørk*, til en urnehave på den ny kgd. ved Slotskirken.
- ¹⁹/₆ Kolding Folkeblad: Krematoriet i Kolding skal istandsættes, taget repareres og kælderens udbygges så der bliver plads til flere kister.
- ²³/₆ Aarhus Stiftstidende: Sognerådet i Brand-Aarslev har vedtaget, at den kommende centralkgd. skal ligge i Langdalen og en ny kirke på Gjellerup arealet, medens menighedsrådet ønskede kirke og kgd. placeret samlet.
- ²⁵/₆ Svendborg Avis: Da pladserne ved urnemuren er meget efterspurgt vil der blive taget hensyn til dette ved udvidelsen af Fredens kgd. i Svendborg.
- ³⁰/₆ Sønderjyden, Sønderborg: Arbejdet med opførelse af et nyt kapel på Bylderup kgd. er stærkt forsinket og forventes først påbegyndt til foråret.
- ³⁰/₆ Ringkøbing Amts Dagblad: Reguleringen af den gamle kgd. i Skjern er nu påbegyndt og vil senere omfatte hele kgd.en.
- ⁷/₇ Silkeborg Avis: I forbindelse med flytning af kapellet bliver det muligt at udvide Gjærn

kgd.en med 815 kvm. (havearkitekt *Johannes Tholle*).

¹⁴/₇ Odder Dagblad: En del af haven til Odder valgmenigheds præstebolig vil nu blive inddraget for at udvide kgd.en.

¹⁷/₇ Aalborg Stiftstidende: Arkitekter og havearkitekter i de nordiske lande er indbudt til offentlig idé-konkurrence om en ny kgd. i Herning.

¹⁷/₇ Frederiksborg Amts Avis: Kgd.en i Stenløse skal nu udvides, udvidelsen vil ske i forlængelse af den gamle kgd.

²⁰/₇ Kristeligt Dagblad: Den ny kgd. i Hvalsø er på 10.000 kvm. med plads til ca. 650 gravsteder (havearkitekterne *Morten Klint* og *Knud Lund Sørensen*). Arbejdet er udført af anlægsgartner *Kjeld Petersen*, Holbæk.

²²/₇ Horsens Folkeblad: Da der endnu ikke er givet tilladelse til den store kgd.udvidelse i Juelsminde, har man midlertidigt måttet inddrage 440 kvm. af præstehaven til kgd.

⁷/₈ Lollands Tidende: Sundhedskommissionen og stadsingeniøren har godkendt dræningsplanen for den nye kgd. i Rødbyhavn.

¹⁴/₈ Ringsted Dagblad: Sorøs nye kgd. skal udvides så den bliver dobbelt så stor, anlægsudgifter ca. 200.000 kr. I forbindelse med udvidelsen vil der blive skabt mulighed for at indrette et lapidarium (professor *Georg Georgsen* og akademigartner *Torben Michelsen*).

²¹/₈ Kolding Folkeblad: Menighedsrådet i Øster Lindet har fået overdraget et areal i forbindelse med kgd.en som skal bruges til udvidelse af denne.

²⁷/₈ Fyens Stiftstidende: Brylle menighedsråd har købt 7.000 kvm. jord der skal benyttes til udvidelse af kgd.en.

²⁹/₈ Skive Folkeblad: I forbindelse med en udvidelse skal Igløs kgd. reguleres.

⁵/₉ Ny Dag, Nykøbing Falster: Menighedsrådet i Nykøbing Falster har købt 25.000 kvm. jord ved Nordre kgd.

⁹/₉ Fyns Tidende: I forbindelse med udvidelsen af Fjeldsted kgd. bliver det nødvendigt at omlægge vejen til Toftegård.

Fra norske dagblade

- ²⁵/₅ Vestmar: Drangedal kgd. utvides med 3 dekar.
- ²⁷/₅ Romsdalsposten: Rindal kgd. skal renoveres efter plan av herredsagrenom *Røen*.
- ²⁷/₅ Sarpen: Tune kgd. skal alt i alt utvides med 11 mål men i første omgang bliver utvidelsen på 4—5 mål som vil koste 190.000 kr.
- ²⁸/₅ Namdal Arbeider: I forbindelse med renoveringen av Sævik kgd. blir det satt opp nettingjerde.

¹/₆ Østlandets Blad: Da omleggingen av veien forbi Ås kirke ikke er påbegyndt kan utvidelsen av kgd.en ikke settes i gang.

⁹/₆ Namdal Arbeiderblad: Kirke- og undervisningsdepartementet har godkjendt den planlagte kgd. på Lund.

¹²/₆ Østfold-Posten: Spydeberg kgd. er utvidet med 3 da. (hagearkitekt *Magne Bruun*, Moss) - opparbeidelse av plen og beplantning er utført av anleggsgartner *Seim*.

¹⁶/₆ Gula Tidend: Saneringen av Herdla kgd. vil kosta 15.000 kr.

¹⁷/₆ Lofotposten: Først når de alternative forslag med nøyaktig plan for kgd. foreligger kan der tas stilling til hvor kgd.en skal ligge i Finnsnesdistriktet.

¹⁷/₆ Sarpsborg Arbeiderblad: Skjeberg kommunestyre vil kjøpe et areal på 7 dekar til gravlund for Skjeberg hovedkirke.

¹⁹/₆ Sunnmørsposten: Ny gravplass på 3 dekar ved Olden nye kyrkja.

²⁴/₆ Haugesunds Dagblad: Eit område som kyrkjegårdsmemnda rår til utviding av Lykling kgd. på Bømlo skal innkjøpst og planleggjast.

²⁴/₆ Adresseavisen: Sula har trangt om plassen for de døde. Kgd.en er i en liten glove i fjellet. Når der ikke er mere jord flytter man gravstenene for de allerede henfarne rækker inn til bergveggen og fyller sandoppå den gamle kgd. i 1½ m.s høyde og man har en ny kgd.

³⁰/₆ Finnmark Dagblad: Loppa kommunestyre vedtok å ta opp et lån på 25.000 kr. til igangsettelse av utvidelse av Øksfjord kgd.

²/₇ Fædrelandsvennen: Bygartner *Odd Andersen* leder „omlegningen av Grimstad kgd. fra uinnbydende steinørken til grønne plener“.

⁶/₇ Hamar Arbeiderblad: Forsøg til penere gravsteder på Elverum kgd. gjennom privatbidrag.

¹⁵/₇ Larvik Morgenavis: Hedrum kgd. skal drænes og en renovering skal settes i gang.

¹⁵/₇ Stiftstidende: 500 gravstøtter på Romedal kgd. får innskriftene vendt mot øst. Hele området er drenet og planert, hele anlegget kommer ialt på ca. 50.000 kr.

¹⁶/₇ Ringerikes Blad: Veme kgd. skal utvides med område på 1900 kvm. Dreningsarbeider for 46.000 kr.

²²/₇ Helgeland: Bindalseidet kgd. skal utvides med 400 kvm.

²⁴/₇ Brønnøysunds Avis: Kommunestyret i Bindal gir sin tilslutning til utvidelse av kgd.en på Bindalseidet med 12×33 m.

¹¹/₈ Rogalands Avis: Gravlundene på Tjensvoll blir et av de peneste anlegg i Norden.

²⁰/₈ Nordlys: Tre kgd.e i Tromsø skal oppar-

beides nemlig Laukvik, Brensholmen og Hillesøya.

²²/₈ Finnmarken: Arbeidet med utvidelsen av Vadsø kgd. er nå i full gang.

²⁴/₈ Fædrelandsvennen: Utvidelsen av Flekkefjord kgd. vil gi 1.000 nye gravplasser.

³¹/₈ Morgenavisen: Den ny gravplass på Flåten i Os er total uegnet til å begrave i. Jorden består af blåleire og hagearkitekt *A. Kvam* mener den eneste løsning er å skifte jorden ud med nye masser hvilket vil kosta 479.000 kr.

²/₉ Namdal Arbeiderblad: Til utvidelse av Sørli kgd. er kjøpt 3 dekar til 10.000 kr.

Fra svenske dagblade

³¹/₈ Värmlands Folkblad: Urnlund invigdes i Lesjöfors (trädgårdsarkitekt *Samuel Kaldèn*, Karlstad).

⁷/₉ Provinstidningen Dalsland: Den nya kgd. i Laxarby omfatter ca. 5.500 kvm. beräknas med sina 440 gravplatser och 84 urngravar räcka de närmaste 25 åren. (ca. 88.000 kr.) (trädgårdsarkitekt *Samuel Kaldèn*, Karlstad).

Fra tidsskrifterne

Arkitekten nr. 16: Premierede forslag til projekt-konkurrence om et kapel-krematorium på Aalborg Østre kirkegård.

Der Naturstein nr. 6: Bildhauer Hermann Koziol Neuenstein: Drei Kriegsopfergedächtnisstätten. Schriftgestaltung XXII. - nr. 7: Schriftgestaltung XXIII. Grabmalausstellung in Freiburg.- nr. 8: Zahlen, Schrift und Stein. Neue Grabmale auf dem alten St. Georgsfriedhof zu München-Bogenhausen. - nr. 9: Zwei Grabmale von Jungmeistern. Schriftgestaltung XXV.

Deutsche Friedhofskultur nr. 6: Friedhofsleherschau findet besondere Anerkennung in der Wiener Int. Gartenschau 1964. Aus der Friedhofsleherschau in Wien. Friedhof als Stätte der Verkündigung. Grabmalschau auf dem alten Friedhof in Freiburg ein Erfolg. Fragen aus dem Bereich eines konf. Friedhofs. - nr. 7: Südfriedhof in Düsseldorf. Ehrenanlagen für die Bomben-Opfer. Bruchrauhe Natursteinbeläge für die Friedhofsgestaltung. Neues Aufhügelungsverfahren. - nr. 8: Gedanken zum Grabmal. Grabmale aus Holz. Begraben oder nicht begraben — das ist hier die Frage.

Gartner Tidende nr. 32: Grus eller Grønt? — og andre problemer ved vore kirkegårde i dag.

Friedhof und Denkmal nr. 3: Das Wahlgrab.
- nr. 4: Die Bedeutung der Qualitätsarbeit im Friedhofsgewerbe.

Ignis nr. 6: Internationella eldbegängelsepresidenten hedersledamot i SEF — tre fick förtjänstmedalj. Den fria utlandsförsäkringen har blivit en stor framgång. „Open session“ gav liv åt konferensen i begravningsfrågor i Karlstad. Stram enkelhet präglar ny kyrkogård i Kristianstad. Kyrkan och eldbegängelserörelsen i historisk belysning. - nr. 7/8: Vatikanen har upphävt eldbegängelseförbudet „Ingen fråga om tro-endast praktiska problem“. Borgarrådstal och biskop i procession vid invigningen av Räcksta krematorium. „Harmonisk utformning och tiltalande enkelhet“ Räcksta krematorium vacker monumentalbyggnad. Kyrkogårdar i Stockholm — en historik. Saklighet och romantik i Räcksta krematorium.

Landsbygraveren nr. 6: Søndagsbegravelser. Et forslag i al venskabelighed (lønordninger). - nr. 7: Delegeretmødet. Lønramme for aflønning af landsbygravere. Cirkulære om jubilæumsgratiale. - nr. 8: Provst J. Exner er gået af.

Menighedsrådenes Blad nr. 6: Resolution om tyske grave. - nr. 7: Kirkens kapitaler.

Sten nr. 2: Gravvårdsföretagen i svår melanställning.

Steinmetz und Steinbildhauer nr. 6: Die Bedeutung der Qualitätsarbeit im Friedhofgewerbe-Chancen des Handwerklichen. Die Bedeutung der Schrift im Grabmalchafften. - nr. 7: Aktuelle Fragen der Friedhofordnung.

Viola nr. 24: Ny begravningsplats i Stockholm, trädgårdsarkitekt *Gunnar Martinsson*. - nr. 33: Kyrkogårdskongress i Västerås. - nr. 34: Begravningslagen diskuterad av kyrkogårdsföreståndarna i Västerås.

Fra det faglige bogmarked

Åge Nicolaisen: BO BEDRES havebog. 4°, 144 s., c. 300 billeder. Palle Fogtdahl 1964. Kr. 24,50.

Som tidsskriftet BO BEDRES håndbogsserie nr. 1 er udsendt denne smukke bog af slotsgartner *Åge Nicolaisen*, der har allieret sig med dygtige fotografer og tegnere samt en god bogtrykker (*Rounborg* i Skive). Resultatet er blevet en nydelig bog med en mængde gode råd, der i nogen grad er utraditionelt leveret, men dog bygger på en sikkert forkert opfattelse af et skarpt skel mellem prydhave og nyttehaver. Der er et par snese farvebilleder, som sætter

god kulør på det hele og giver gode indtryk af planterne.

Landscaping of motorways. 64 s., British Road Federation. 1962. 10 sh. 6 p.

Dette hefte i bredt oktav omhandler en conference af en institution af civilingeniører, som afholdtes 22.5.1962, og bringer flere udmærkede bidrag til løsningen af opgaverne og med forskellige forfattere fra ind- og udland.

Föreningen Sveriges Kyrkogårdsföreståndare. Handlingår från XXVI kongressen i Motala 6.—8. augusti 1963. Fol. 29 s. + diverse duplikerade bilag.

En årsberetning der omhyggeligt punkt for punkt gennemgår mødernes forløb med referat af foredragene. Disse blev holdt af agronom *Gustav Bengtsson*, Alnarp: Maskinernas tjänst i rationaliseringen av kyrkogårdsarbetet, og kyrkogårdschef *Tage Göransson*, Malmö: Erfarenheter från rationaliseringsarbetet ved kyrkogårdsförvaltningen i Malmö samt kyrkogårdsföreståndare *Viktor Ridne*, Nyköping: Rationalisering av kyrkogårdsarbetet.

Et årsskrift der viser hvordan man i Sverige arbejder bevidst på at udnytte maskinparken bedst muligt og derigennem øge rationaliseringen af arbejdet på kirkegårdene.

J. J.

G. Nonnenmacher: Christliche Sinnbilder. Neue Entwürfe. 4°, 96 s., Callwey, München 1964. DM. 19,50.

Med et forord af altbiskof, prof. dr. W. S. *Stählin* og en leder af weihbischof *Walther Kampe* samt en forklarende text af dr. *Richard Wisser* om de kristelige symboler og sindbilleder og deres betydning og værdi i fortid og nutid, hvilket alt optager en snes sider, bringes kunstneren *G. Nonnenmachers* udkast til benyttelse eller udførelse af kristelige symboler. Der fremstilles engle, duer, haner, hyrder, ankre, kristusmonogrammer, kors, lam, de 4 evangelister, Jonas m. fl. Gengivelserne sker i en behagelig udførelse, værdig og behersket. Noget henviser til gamle motiver, andet er udført under ny inspiration, og adskilligt er det værd at videreføre i praxis på egnet sted, det være sig i kirke, kapel, mausolæum eller gravmæle.

Arts et techniques des roches de qualité. Revue mensuelle de mausolé. Sept. 1964. nr. 337 32. année. p. 1551—1756.

Heftet indeholder foruden en mængde annoncer også artikler og illustrationer vedrørende gravmæler og dertil benyttede naturstensmaterialer samt den teknik der må benyttes ved fremskaffelse og udførelse deraf.

Resolutioner m. m.

(fortsat fra side 83)

Den nævnte bestemmelse i vedtægtens afsnit B nr. 13 er sålydende: „Udenbysboende medlemmer af folkekirken, der har ægtefælle, forældre eller børn begravet på kirkegården, betaler de under 6, 7, 9, 10 og 12 nævnte takster med et tillæg af 25 pct.“

Ifølge nævnte kirkegårdsvedtægt, der er stadfæstet af stiftsøvrigheden den 29. oktober 1943 udgør fornyelsesafgiften for en gravplads 15 kr. for en 20-årig periode, men A. menighedsråd har som begrundelse for, at der i det foreliggende tilfælde er opkrævet en afgift på 30 kr. pr. gravplads, anført, at den nævnte takst i vedtægten ved menighedsrådets beslutning af 1. juli 1956 er forhøjet til 30 kr., og at det skyldes en forglemmelse, at denne beslutning ikke tidligere er blevet forelagt stiftsøvrigheden til stadfæstelse.

Efter nærværende sags fremkomst har stiftsøvrigheden ved skrivelse af 23. december 1960 approberet den af menighedsrådet vedtagne ændring af taksten for fornyelse af gravpladser.

Endelig er det oplyst, at der i gravstedet er begravet følgende:

Stenhugger Hans Rasmussen, hans søn Hans Christian Rasmussen og hans enke Anna Kathrine Rasmussen, alle af A. sogn.

Således foranlediget skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, at der ved afgørelse af, hvilken takst der skal erlægges ved fornyelse af et gravsted, efter ministeriets formening alene kan henses til, hvem der er begravet i gravstedet, idet det afgørende såvel ved erhvervelse som ved fornyelse er den begravedes forhold til sogn og kirke og ikke, om den, der begærer fornyelsen, er indensogns eller udensogns boende. Efter ministeriets mening har det derfor været uberettiget at afkræve fru M. Nielsen tillæg til fornyelsesafgiften på 25 pct. efter vedtægtens afsnit B, nr. 13.

Menighedsrådet har endvidere været uberettiget til at afkræve fru Nielsen fornyelsesafgift efter andre takster end de af stiftsøvrigheden på daværende tidspunkt i kirkegårdsvedtægten fastsatte, nemlig efter det oplyste 15 kr. pr. gravplads for en 20-årig periode.

Kirkeministeriets skriv. 10/3-61 (til stiftsøvrigheden over Haderslev stift) ang. *en kirke- og kirkegårdsbestyrelses tilsyn med de kirkelige kasser.*

I et med stiftsøvrighedens skrivelse af 17. november 1960 hertil indsendt andragende har

bestyrelsen for Vejle kirker og kirkegårde ved at meddele, at bestyrelsen har antaget en statsautoriseret revisor til tilsynet med de kirkelige kasser i Vejle, forespurgt, om kirkebestyrelsen herved har imødekommet de krav om tilsyn og kontrol, som ifølge ministeriets bestemmelser er pålagt den.

Det fremgår af sagen, at den antagne revisor foretager uanmeldte kasseeftersyn, kontrollerer tilstedeværelsen af kassebeholdningerne, indestående beløb på bankkonti og beholdningen af værdipapirer, ligesom han ved finansårets slutning gennemgår og reviderer regnskaberne, inden de indsendes til stiftsøvrigheden. Hvad han under udøvelsen af sit hverv finder anledning til at bemærke, meddeler han kirkebestyrelsen i en skriftlig redegørelse for sit arbejde. Det er endvidere oplyst, at kirkeinspektøren ved sin tiltrædelse i stillingen forpligtedes til at stille en kassekaution.

Således foranlediget skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, at ministeriet med stiftsøvrigheden er enig i, at de gennemførte foranstaltninger må anses for hensigtsmæssige.

Menighedsrådet har imidlertid ikke derved frigjort sig for ethvert ansvar med hensyn til de kirkelige kasser. Rådet må således bl. a. have sin opmærksomhed henledt på, at revisoren udfører det ham pålagte hverv, og at der med hensyn til kasseeftersyn m. v. gås frem som foreskrevet i ministeriets cirkulære af 27. februar 1959.

Det tilføjes, at det, såfremt der måtte komme til at foreligge besvigelser, må blive domstolene, der har den endelige afgørelse med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt det pågældende menighedsråd i det derved foreliggende tilfælde har røgtet sit hverv på forsvarlig vis.

Kirkeministeriets skriv. 15/3 (til biskoppen over Ålborg stift) ang. *tilførsel til ministerialbøgerne om begravelser i nærmere angivne tilfælde.*

I et med Deres Højærværdigheds erklæring af 23. januar 1960 hertil indsendt andragende har sognepræst for Vejgård menighed i Ålborg N. N. forespurgt, om der skal foretages tilførsel om begravelse til Vejgård sogns ministerialbøger:

1. Når en person, der hverken har bopæl i eller er afgået ved døden i Vejgård sogn, begravnes fra Vejgård kirke på Vejgård kirkegård, og begravelsen forrettes af en præst fra et andet sogn i Ålborg,
2. Når en i Vejgård sogn bosiddende person, der er afgået ved døden uden for

sognet, ikke begravet på Vejgård kirkegård, og begravelsen ikke forrettes af en af præsterne i Vejgård sogn.

Således foranlediget skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, at ministeriet med Deres Højærværdighed er enig i, at det i de anførte tilfælde, hvor præsterne i Vejgård sogn ikke har medvirket ved begravelsen, ikke påhviler sognepræsten for Vejgård menighed at registrere begravelsen i Vejgård sogns ministerialbøger eller eventuelt at foretage tilbagemelding til dødssogets ministerialbogfører.

Kirkeministeriets skriv. 5/4 (til biskoppen over Roskilde stift) ang. *præsters pligt til at påse — ved forevisning af dødsattest — at ligsyn har fundet sted.*

I et med Deres Højærværdigheds erklæring af 11. juli 1960 hertil indsendt andragende har sognepræst for A. menighed N. N. indberettet, at han i forbindelse med overførelsen af et lig fra sygehuskapel til kapellet på A. kirkegård ikke kunne få forevist en for den afdøde udfærdiget dødsattest, men alene en skifteretsattest, om hvilken sidste den tjenestegørende sygehusfunktionær imidlertid oplyste, at den afgav bevis for, at der var udstedt en dødsattest og således havde fundet ligsyn sted.

Sognepræsten har under henvisning hertil forespurgt, om det er rigtigt, at en skifteretsattest afgiver bevis for, at ligsyn har fundet sted, samt om han i øvrigt er forpligtet til at

påse, at ligsyn har fundet sted, forinden et lig anbringes i kirken eller dennes kapel.

I anledning heraf skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, at nærværende ministerium om sagen har brevvekslet med justitsministeriet, der har udtalt, at sognepræsten efter justitsministeriets opfattelse er forpligtet til at påse, at ligsynsattest er udstedt, forinden liget modtages i kirken (kuppet), samt at en skifteretsattest ikke afgiver bevis for, at ligsyn har fundet sted.

Kirkeministeriets skriv. 14/4 (til stiftsøvrigheden over Helsingør stift) ang. *et i et regulativ oplaget forbud mod, at en graver for egen regning påtog sig vedligeholdelse af grave m. v.*

I et med hr. stiftsamtmændens og Deres Højærværdigheds erklæring af 27. januar 1961 hertil tilbagefulgt andragende har graver og kirketjener ved A. kirke N. N. forespurgt, hvorvidt B. kommunalbestyrelse, der forestår administrationen af den kommunalt ejede A. kirkegård, er berettiget til at nægte ham ret til for egen regning at påtage sig vedligeholdelse af gravsteder på A. kirkegård.

I en i sagen afgivet erklæring har B. kommunalbestyrelse henvist til bestemmelsen i § 13 i det hoslagt tilbagefølgende regulativ for B. kommunes kirkegårde, hvoraf det bl. a. fremgår, at det er graveren forbudt for egen regning at påtage sig vedligeholdelse af grave, anlæg og lignende på B. kommunes kirkegårde.

Således foranlediget skal man meddele til ef-

VI ER FLYTTET

og De bedes venligst KUN benytte følgende adresser:

● **Godsadresse: HERNING**

Postadresse: POSTBOX 148 – HERNING ●

● **Fragtbiladresse: A/S HERNING
FRAGTCENTRAL**

Telf.: SUNDS (0711) 322 - 323 ●

HERNING HÆKKE- OG PLÆNEKLIPPERFABRIK

terretning og videre bekendtgørelse, at da det i § 13 i nævnte regulativ udtrykkeligt er fastsat, at graveren ikke for egen regning må påtage sig forpligtelser vedrørende vedligeholdelse af grave, anlæg og lignende, og da optagelse i regulativet af en sådan bestemmelse er i overensstemmelse med reglerne i § 21, stk. 5, og § 23 i kgl. anordning af 20. april 1953 om kirkegårde, ser ministeriet sig ikke i stand til at foretage sig videre i sagen.

Kirkeministeriets skriv. 18/4-61 (til stiftsøvrigheden over Ribe stift) ang. *et menighedsråds overtagelse af vedligeholdelsen af et gravsted m. m.*

Af den med stiftsøvrighedens skrivelse af 31. januar 1961 hertil tilbagefulgte sag fremgår det, at fhv. gårdejer Peder Pedersen, der er afgået ved døden den 8. november 1959, i et

den 3. februar 1958 oprettet testamente har bestemt, at der til vedligeholdelse af hans og hans hustrus gravsted på A. kirkegård i én periode (30 år) skal hensættes 1000 kr. I henhold hertil har arvingerne i boet efter den pågældende til stiftsøvrigheden indbetalt 1000 kr. til det anførte formål.

I denne anledning har A. menighedsråd over for stiftsøvrigheden givet udtryk for sin forbavelse over, at der ikke af arvingerne eller deres sagfører er rettet forespørgsel til menighedsrådet med hensyn til, om rådet er villigt til at overtage vedligeholdelsen af det omhandlede gravsted. Samtidig har menighedsrådet udtalt, at det ikke er uvilligt til at overtage vedligeholdelsespligten vedrørende gravstedet, dersom det til stiftsøvrigheden indbetalte beløb indsættes i et lokalt pengeinstitut.

(fortsættes)

Penicillinmuld

er et muldrigt og formuldningsfremmende gødnings- og jordforbedringsmiddel med passende mængder plantenæring og mikronæring, fri for plantesygdomme, skadedyr og ukrudt. Giver planterne en kraftig rodudvikling og skuddannelse samt rigere blomstring.

Siden fremkomsten for 10 år siden er Penicillinmuld anvendt regelmæssigt på kirkegårde og i mange andre offentlige haver. Forbruget er stadig stigende på disse områder. — Penicillinmuld leveres i sække à 25 og 50 kg samt tonsvis i løsvægt.

Brochure tilsendes gerne.

Fås hos alle de førende firmaer.

Wm. Christensen Hovedvejen 116 . Glostrup . Telefon 96 16 90

I Sverige: WEIBULLS HUMICILLIN

BIRKHOLM PLANTE SKOLE

Prydbuske i alle sorter og størrelser Store partier af de mest brugte. - løvrigt alle planter til haven.

Aflæg planteskolen et besøg

Vassingerød pr. Allerød . Tlf. Allerød 1126 (03 271)